دۆلەت تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى لیۇ یۆجىن

ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى ئاۋام پالاتاسىنىڭ «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»نى ماقۇللىغانلىقى توغرىسىدا مۇخبىرلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 12 ـ ئاينىڭ 4 ـ كۈنى تېلېگراممىسى شۇ جاي ۋاقتى 12 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى، ئامېرىكا مەجلىسى ئاۋام پالاتاسى «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»نى ماقۇللىدى، دۆلەت تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش تارمىقى بۇنىڭغا قانداق باھا بېرىدۇ؟

جاۋاب: ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى ئاۋام پالاتاسى «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»نى ماقۇللىدى. بۇنىڭغا قارىتا، دۆلەت تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى لیۇ یۆجىن قولبۇل قىلىپ، مۇخبىرلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەردى.

سوئال: شۇ جاي ۋاقتى 12 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى، ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى ئاۋام پالاتاسى «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»نى ماقۇللىدى، دۆلەت تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش تارمىقى بۇنىڭغا قانداق باھا بېرىدۇ؟

جاۋاب: ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى ئاۋام پالاتاسى «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»نى ماقۇللاپ، پاكىتقا كۆز يۇمۇپ، بۇرمىلاپ ئويدۇرۇپ چىقىرىپ، تۇخۇمدىن تۇك ئۈندۈرۈپ، جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شىنجاڭنى ئىدارە قىلىش سىياسىتى، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش، مۇقىملىقنى قوغداش تەدبىرى ۋە شىنجاڭنىڭ كىشىلىك ھوقۇق ئەھۋالىغا قارىتا خالىغانچە تۆھمەت قىلىپ ۋە ئاساسسىز ئەيىبلەپ، ئامېرىكا تەرەپنىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش مەسىلىسىدىكى قوش ئۆلچىمى ۋە «كىشىلىك ھوقۇق» بايرىدىقىنى كۆتۈرۈۋېلىپ جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا قوپاللىق بىلەن ئارىلىشىش مەقسىتىنى تولۇق ئاشكارىلىدى، بىز بۇنىڭغا قارىتا قاتتىق غەزەپلىنىدىغانلىقىمىزنى قەتئىي قارشى تۇرىدىغانلىقىمىزنى بىلدۈرىمىز.

ئالدىنقى ئەسىرنىڭ 90 ـ يىللىرىدىن مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە، جۇڭگودا، بولۇپمۇ شىنجاڭ رايونىدا تېررورلۇق ھۇجۇمى ۋەقەلىرى ئۈزۈلمەي يۈز بېرىپ، ھەر مىللەت ئامىمنىڭ ھاياتى، مال ـ مۇلۇك بىخەتەرلىكىگە ئىنتايىن زور خەۋپ يەتكۈزۈپ، ئىنسانىيەتنىڭ ئاسىسي ئىززەت ـ ھۆرمىتىنى ئېغىر دەپسەندە قىلدى. رېئال تەھدىت ئالدىدا، جۇڭگو ھۆكۈمىتى كەسكىن تەدبىر قوللىنىپ، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ۋە ئەسەبىيلىكنى تۇگىتىش كۆرىشىنى قانۇن بويىچە قانات يايدۇرۇپ، تېررورلۇق پائالىيىتى كۆپ يۈزبېرىش، ئۆزۈلمەي يۈزبېرىش ۋەزىيىتىنى ئۈنۈملۈك توسۇپ، خەلق ئامىمىنىڭ ياشاش ھوقۇقى، تەرەققىيات ھوقۇقى قاتارلىق ئاساسي كىشىلىك ھوقۇقلىرىنى كاپالەتلەندۈرۈپ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت ئامىمنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قوللىشى ۋە خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ئاكتىپ باھاسىغا ئېرىشىپ، خەلقئارا تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئىشلىرى ئۈچۈن پائال تىرىشچانلىق كۆرسەتتى ۋە تۆھپە قوشتى. نۆۋەتتە، شىنجاڭدا ئۇدا ئۈچ يىل زوراۋانلىق، تېررورلۇق دېلولىرى يۈزبەرمىدى، جەمئىيەت ئىناق، مۇقىم بولدى، ئىقتىساد سىجىل تەرەققىي قىلدى، خەلق تۇرمۇشى ئۈزلۈكسىز ياخشىلاندى، مەدەنىيەت مىسلىسىز گۈللەندى، دىنىلار ئېجىل، رايىش بولدى، ھەر مىللەت خەلق ئامىمىنىڭ بەخت تۇيغۇسى، ئېرىشىش تۇيغۇسى، بىخەتەرلىك تۇيغۇسى زور دەرىجىدە ئاشتى.

جۇڭگو ھۆكۈمىتى باشتىن ـ ئاخىر قانۇنچىللىق تەپەككۇردا، قانۇنچىل ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ تېررورىزمغا زەربە بېرىشتە چىڭ تۇرىدۇ، قانۇن بويىچە تېررورىزمغا زەربە بېرىش بىلەن كىشىلىك ھوقۇقنى كاپالەتلەندۈرۈشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈشتە چىڭ تۇرىدۇ، تېررورىزم، ئەسەبىزمنى مۇئەييەن دۆلەت، مىللەت، دىن بىلەن باغلاشقا قارشى تۇرىدۇ، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش مەسىلىسىدە «قوش ئۆلچەم» قوللىنىشقا قارشى تۇرىدۇ، ئۇنۇۋېرسال تەدبىر قوللىنىش، ھادىسىدىنمۇ، ماھىيەتتىنمۇ تۇزەشنى تەشەببۇس قىلىپ، ھەم تېررورىزم پائالىيەتلىرىگە قاتتىق زەربە بېرىدۇ، ھەم تېررورىزمنىڭ پەيدا بولۇش، يامراش شارائىتىنى تۇگىتىشكە كۈچەيدۇ، ئۆزئارا ھۆرمەت قىلىش، باراۋەر كېڭىشىش ئاساسىدا، خەلقئارا تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئەمەلي ھەمكارلىقنى كۈچەيتىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ. ھازىر، تېررورىزم، ئەسەبىزم ئېلىپ كەلگەن خىرىس يەنىلا كەسكىن، تېررورىزم، ئەسەبىزمگە زەربە بېرىشتە ۋەزىيە ئېغىر، يول يىراق، يولۇاسقا يانتاياق بولغانلار ئاخىرىدا يولۇاسقا يەم بولىدۇ، پەقەت «قوش ئۆلچەم»نى چۆرۈپ تاشلاپ، سىياسي جەھەتتە ئۆزئارا ئىشىنىشنى كۈچەيتىپ، ئىستراتېگىيەلىك ئورتاق تونۇشنى مۇجەسسەملەپ، ھەمكارلىق، ئالماشتۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرگەندىلا، ئاندىن تېررورىزم، ئەسەبىزمنى تېخىمۇ ئۇنۇملۇك توسۇپ ۋە ئۇنىڭغا زەربە بېرىپ، دۇنيا تىنچلىقى ۋە خاتىرجەملىكىنى قوغدىغىلى بولىدۇ.

سوئال: ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى ئاۋام پالاتاسى ماقۇللىغان «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»دە جۇڭگو ھۆكۈمىتى تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش مەسىلىسىدىن پايدىلىنىپ شىنجاڭدا «باستۇرۇش»نى يولغا قويۇپ، «ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىغا دەخلى ـ تەرۇز قىلدى» دەپ كۆپ قېتىم «تەنقىد قىلىنىپتۇ». سىز بۇنىڭغا قانداق قارايسىز؟

جاۋاب: بىر مەزگىلدە، چېگرا ئىچى ـ سىرتىدىكى «شەرقىي تۈركىستان» كۈچلىرى دۆلىتىمىزنىڭ شىنجاڭ قاتارلىق جايلىرىدا بۆلگۈنچىلىك پائالىيەتلىرى ۋە زوراۋانلىق، تېررورلۇق پائالىيەتلىرىنى پىلانلاپ، تەشكىللەپ، سادىر قىلىپ، جەمئىي نەچچە مىڭ قېتىم زوراۋانلىق، تېررورلۇق دېلوسى، ۋەقەسىنى سادىر قىلىپ، نۇرغۇنلىغان بىگۇناھ ئامىمنىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچرىشىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى، نەچچە يۈز نەپەر جاماەت خەۋپسىزلىكى خەلق ساقچىسى قۇربان بولدى، مال ـ مۇلۇك زىيىنى مۆلچەرلىگۈسىز بولدى، دۆلىتىمىزنىڭ خەۋپسىزلىكى ۋە مۇقىملىقىغا ئېغىر خەۋپ يەتكۈزدى، ھەر مىللەت خەلق ئامىمىنىڭ ھاياتى، مال ـ مۇلۇك بىخەتەرلىكىگە خەۋپ يەتكۈزدى. دۆلىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق مەنپەئىتىنى قوغداش، شىنجاڭ ھەمدە ئەتراپتىكى رايونلارنىڭ ئىناقلىقى، مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن، جۇڭگو ھۆكۈمىتى زوراۋانلىق، تېررورلۇق پائالىيەتلىرىگە باشتىن ـ ئاخىر قانۇن بويىچە قەتئىي قاتتىق زەربە بەردى، قانات يايدۇرۇلۇۋاتقىنىغا بەش يىلدىن ئاشقان زوراۋانلىق، تېررورلۇق پائالىيەتلىرىگە قاتتىق زەربە بېرىش مەخسۇس ھەرىكىتى ئارقىلىق، تېررورلۇق پائالىيەتلىرى كۆپ يۈزبېرىش، ئۆزۈلمەي يۈزبېرىش ۋەزىيىتىنى ئۈنۈملۈك توسۇپ، شىنجاڭنىڭ جەمئىيەت مۇقىملىقى ۋە ھەر مىللەت ئامىمنىڭ ھاياتى، مال ـ مۇلۇك بىخەتەرلىكىنى كۈچلۈك قوغداپ، شىنجاڭدىكى 25 مىليون ھەر مىللەت خەلقىنىڭ كەڭ قوللىشىغا ئېرىشتى، خەلقئارا تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئىشلىرى ئۈچۈنمۇ مۇھىم تۆھپە قوشتى.

جۇڭگو قانۇنچىل دۆلەت، زوراۋانلىق، تېررورلۇق پائالىيەتلىرىگە زەربە بېرىش جەريانىدا، پاكىتنى ئاساس قىلىش، قانۇننى ئۆلچەم قىلىشتا باشتىن ـ ئاخىر چىڭ تۇرۇپ، قەتئىي تۇردە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئاسىسي قانۇنى» «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى» «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى» «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تېررورىزمغا قارشى تۇرۇش قانۇنى»دىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەر بويىچە ئىش قىلىپ، زوراۋانلىق، تېررورلۇق جىنايەتلىرىگە زەربە بېرىشنى كىشىلىك ھوقۇقنى كاپالەتلەندۈرۈش بىلەن بىرلەشتۈردى ھەم ئاز ساندىكى ئېغىر زوراۋانلىق، تېررورلۇق جىنايەتلىرىگە قانۇن بويىچە قاتتىق زەربە بېرىشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئىنتايىن ئاز سانىدىكى تېررورلۇق تەشكىلاتلىرى تاياناچ ئۇنسۇرلىرى ۋە تېررورلۇق پائالىيىتى جىنايەتچىلىرىنى قاتتىق جازالاپ، پۇقرالارنىڭ ئاساسي كىشىلىك ھوقۇقىنىڭ تېررورىزم ۋە ئەسەبىزمنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچراشتىن ساقلىنىشنى ئەڭ زور چەكتە كاپالەتلەندۈردى؛ يەنە مەنبەدىن تۇزەشنى قانات يايدۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، يارىدەم بېرىش، تەربىيەلەش ئارقىلىق، قانۇنغا خلاپ يېنىك جنايى قىلمىشى بار بولغان مۇتلەق كۆپ ساندىكى كىشىلەرنى ئەڭ زور چەكتە ئىنتىپاقلاشتۇرۇپ، تەربىيەلەپ، قۇتقۇزۇپ، ئۇلارنى تېررورىزم ۋە ئەسەبىزمنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغۇچىسى ۋە قۇربانىغا ئايلىنىپ كېتىشتىن ساقلاپ قالدى، ئامېرىكا تەرەپ دېگەندەك «ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىغا دەخلى ـ تەرۇز قىلىش» مەسىلىسى ئەسلا مەۋجۇت ئەمەس.

سوئال: بۇلتۇردىن بۇيان، ئامېرىكا سىجىل تۇردە شىنجاڭنىڭ كەسپي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتىنى قانات يايدۇرغانلىقىنى ئەيىبلەپ كەلدى. بۇنىڭغا سىز قانداق باھا بېرىسىز؟

جاۋاب: شىنجاڭدىكى كەسپي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە مەركەزلىرى ئىشقا ئورۇنلىشىشقا يارىدەم بېرىش، ئەسەبىلىكنى تۇگىتىشنى يۇنىلىش، مەقسەت قىلغان مەكتەپ خاراكتېرىدىكى ئاپپارات، بۇ يىل 8 ـ ئايدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى گوۋۇيۇەن ئاخبارات ئىشخانىسى «شىنجاڭدىكى كەسپي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتى» ناملىق ئاق تاشلىق كىتابنى ئېلان قىلىپ، تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىنىڭ ئەھۋالىنى ئومۇمۇيۈزلۈك، سىستېمىلىق تونۇشتۇردى، شۇنداقلا بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ يامان غەرەزلىك ئەيىبلىشىگە ئىنكاس قايتۇردى.

بۇ يەردە مېنىڭ تەكتىلىمەكچى بولغىنىم شۇكى، تېررورلۇققا زەربە بېرىش ۋە ئەسەبىلىكنى تۇگىتىش ھەم دۇنياۋى خاراكتېرلىك مەسىلە، ھەم دۇنياۋى خاراكتېرلىك قىين تېما. جۇڭگو چەت ئەلمەرنىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش تەجرىبىلىرىنى كەڭ ئۆرنەك قىلىش، قوبۇل قىلىش ئاساسىدا، زەربە بېرىش بىلەن ئالدىنى ئېلىشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈشتە چىڭ تۇرۇپ، ئەسەبىلىكنى تۇگىتىش تەدبىرلىرىنى يولغا قويدى. شىنجاڭنىڭ كەسپي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتىنى قانۇن بويىچە قانات يايدۇرۇشى جۇڭگونىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ۋە ئەسەبىلىكنى تۇگىتىش جەھەتتە قىلغان ئاكتىپ سىنىقى ۋە ئىزدىنىشى، شۇنداقلا «بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ يەر شارىۋى تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئىستراتېگىيەسى» قارارىغا ۋە بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ «زوراۋانلىق، ئەسەبىزمنىڭ ئالدىنى ئېلىش ھەرىكەت پىلانى»غا ئاۋاز قوشقانلىقى ۋە ئۇنى ئەمەلىيلەشتۈرگەنلىكىدۇر. 2018 ـ يىلنىڭ ئاخىرىدىن بۇيان، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ يۇقىرى قاتلىمىدىكىلەر، چەت ئەللەرنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق ئەلچىلىرى، خەلقئارا تەشكىلاتلار، بىر قىسىم دۆلەتلەرنىڭ جەنۇبىدە دائىمي تۇرۇشلۇق ۋەكىللەر ئۆمەكلىرى ۋە چېگرا سىرتىدىكى تاراتقۇلار، دىنىي تەشكىلاتلار قاتارلىق 91 دۆلەت ۋە رايوندىن كەلگەن 70 نەچچە تۈركۈم ئۆمەك ـ گۇرۇپپا، 1000دىن ئارتۇق ئادەم شىنجاڭغا كېلىپ ئېكسكۇرسىيەدە، زىيارەتتە بولدى. نەق مەيداندا ئېكسكۇرسىيە قىلىش، زىيارەتتە بولۇش ئارقىلىق، نۇرغۇن ئادەم شىنجاڭدا تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇشنىڭ تەخىرسىزلىكى، زۇرۇرلۇكى، قانۇنلۇقلۇقى، مۇۋاپىقلىقىنى چۈشەندى. ئۇلار بەس ـ بەستە مۇنۇلارنى بىلدۈردى: شىنجاڭدىكى زوراۋانلىق، تېررورلۇق پائالىيەتلىرى ئىنسان قېلىپىدىن چىققان، كىشىنى غەزەپلەندۈردىدۇ، تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتى تېررورىزم، دىنىي ئەسەبىزمنىڭ كونترولۇقىغا ئۇچرىغان ئاشۇ تەربىيەلەنگۈچىلەرنى قۇتقۇزۇپ قالدى، شىنجاڭدىكى تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتى خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش، ئەسەبىلىكنى تۇگىتىش كۆرىشى ئۈچۈن مۇھىم تۆھپە قوشتى، قىممەتلىك تەجرىبىلەرنى توپلىدى، ناھايىتى ئۆرنەك قىلىش قىممىتى بار. ئامېرىكا تەرەپنىڭ كەسپي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىنى بۇرىملىشى، تۆھمەت قىلىشى «دىن» «كىشىلىك ھوقۇق»نى دەستەك قىلىپ، جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىپ، جۇڭگونىڭ تەرەققىياتىنى توسۇشتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

سوئال: تېررورىزم ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ ئورتاق دۈشمىنى. جۇڭگونىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش بويىچە خەلقئارا ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇشىغا ئالاقىدار ئەھۋاللارنى تونۇشتۇرۇپ بەرگەن بولسىڭىز.

جاۋاب: جۇڭگو تېررورىزمغا زەربە بېرىش ئۈچۈن ئۆزى تىرىشچانلىق كۆرسىتىش بىلەن بىللە، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى نىزامنامىسىنىڭ ئاساسي مەقسىتى، پرىنسىپى ۋە خەلقئارا مۇناسىۋەتنىڭ ئاساسي مىزانىغا ئەمەل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىشتا باشتىن ـ ئاخىر چىڭ تۇردى، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ كېڭىشى ماقۇللىغان بىر قاتار تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش قارارلىرىنى قوللىدى، ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ 12 يەر شارىۋى خاراكتېرلىك خەلقئارا تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ئەھدىنامىسىنى تەستىقلىدى ۋە ئۇنىڭغا قاتناشتى، خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتى، شاڭخەي ھەمكارلىق تەشكىلاتى، شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا دۆلەتلىرى ئىتتىپاقى رايون مۇنبىرى قاتارلىق كۆپ تەرەپ ھەمكارلىق مېخانىزمىغا ئاكتىپ قاتناشتى ھەم ئىككى تەرەپ يولى ئارقىلىق ئالاقىدار دۆلەتلەر بىلەن ئۇنۇملۇك ھەمكارلىقنى قانات يايدۇردى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام ھەرىكىتى» قاتارلىق چېگرا سىرتىدىكى «شەرقىي تۈركىستان» تېررورلۇق تەشكىلاتلىرىنىڭ قايمۇقتۇرۇشى ۋە قۇترىتىشى بىلەن، چېگرايىمىز ئېچىدىكى كىشىلەرنىڭ چېگرادىن قانۇنسىز چىقىپ تېررورلۇق پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىش ئەھۋالى گەۋدىلىك بولۇپ، دۆلەتلەر ۋە رايونلار ئارىسىدىكى خەۋپسىزلىك، مۇقىملىقنى ئېغىر تەسىر يەتكۈزدى. بۇ تۇرىدىكى جىنايەتلەرگە زەربە بېرىش ئۈچۈن، جۇڭگونىڭ قانۇن ئىجرا قىلىش تارماقلىرى ئالاقىدار دۆلەتلەر بىلەن بولغان قانۇن ئىجرا قىلىش ھەمكارلىق سالمىقنى زورايتىپ، قەتئىي تۇردە خەلقئارا قانۇن ئىجرا قىلىش ھەمكارلىقنى قانۇن بويىچە قانات يايدۇرۇپ، قانۇنغا خلاپ جىنايەت دەلىل ـ ئىسپاتلىرىنى تاپشۇرۇپ، قايتۇرۇپ كېلىش خىزمىتىنى تەرتىپلىك قانات يايدۇردى. ۋەتەنگە قايتۇرۇپ كېلىنگەن چېگرادىن قانۇنسىز چىققان كىشىلەرگە قارىتا، قانۇن يۈرگۈزۈش ئورگانلىرى پاكىتنى ئاساس قىلىش، قانۇننى ئۆلچەم قىلىشتا باشتىن ـ ئاخىر چىڭ تۇرۇپ، قەتئىي تۇردە جۇڭگونىڭ ئالاقىدار قانۇن ـ نىزاملىرى بويىچە قانۇنغا خلاپ جىنايى قىلمىشلارغا قانۇن تەدبىرى قوللىنىپ، ئوخشاش بولمىغان ئەھۋاللارنى پەرقلەندۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. بۇ خىزمەتلەر جۇڭگو ۋە رايونلار ئارىسىدىكى خەۋپسىزلىك، مۇقىملىقنى كۈچلۈك قوغدىدى.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

ئامېرىكا تەرەپنى خاتالىقنى دەرھال تۈزدىتىپ، شىنجاڭغا ئالاقىدار مەسىلىلەردىن پايدىلىنىپ جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىشنى توختىتىشقا دەۋەت قىلدى. چىن گاڭ مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: شىنجاڭ جۇڭگونىڭ بىر قىسمى، شىنجاڭنىڭ ئىشى پۈتۈنلەي جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشى، ھەر قانداق چەت ئەلنىڭ ئارىلىشىشىغا يول قويۇلمايدۇ. ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسىنىڭ يۇقىرىقى «قانۇن لايىھەسى» جۇڭگو تەرەپنىڭ شىنجاڭدا قانۇن بويىچە قوللانغان تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ۋە ئەسەبىيلىكنى تۇگىتىش تەدبىرىنى كىشىلىك ھوقۇققا دەخلى ـ تەرۇز قىلدى دەپ بۇرمىلىدى، پاكىتقا كۆز يۇمۇپ، ھەق ـ ناھەقنى ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىپ، ۋىجدانغا، ئەخلاققا خىلاپلىق قىلىپ، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش مەسلىسىدە قوش ئۆلچەم قوللىنىپ، خەلقئارا قانۇن ۋە خەلقئارا مۇناسىۋەتنىڭ ئاساسي مىزانىغا ئېغىر خىلاپلىق قىلىپ، جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا قوپاللىق بىلەن ئارىلىشىپ، پۈتۈنلەي خاتا تەرەپتە تۇردى. جۇڭگو تەرەپ بۇنىڭغا قارىتا قاتتىق غەزەپلىنىدىغانلىقىنى، قەتئىي قارشى تۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

چىن گاڭ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: جۇڭگو تەرەپنىڭ دۆلەتنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقى، خەۋپسىزلىكى، تەرەققىيات مەنپەئىتىنى قوغداش ئىرادىسى قەتئىي تەۋرەنمەيدۇ. جۇڭگونىڭ مىللەتلەر مۇناسىۋىتىگە ئىغۋا گەرچىلىك قىلىشقا، شىنجاڭنىڭ گۈللىنىشىگە، مۇقىملىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىشقا، جۇڭگونىڭ تەرەققىي قىلىپ ئىلگىرىلىشىگە توسقۇنلۇق قىلىشقا ئۇرۇنىدىغان ھەرقانداق سۈيىقەست مۇۋەررەر مەغلۇپ بولىدۇ. جۇڭگو تەرەپ ئامېرىكا تەرەپنى خاتالىقنى دەرھال تۈزىتىپ، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش مەسلىسىدىكى قوش ئۆلچەمنى چۆرۈپ تاشلاپ، يۇقىرىقى شىنجاڭغا ئالاقىدار قانۇن لايىھەسىنىڭ قانۇن بولۇپ تۇزۇلىشىنى توسۇپ، شىنجاڭغا ئالاقىدار مەسىلىلەردىن پايدىلىنىپ جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىشنى توختىتىشقا كۆچلۈك دەۋەت قىلدۇ. جۇڭگو تەرەپ ۋەزىيەتنىڭ تەرەققىياتىغا ئاساسەن يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئىنكاس قايتۇرىدۇ.

ھەرقانداق كىشىنىڭ تېررورچى كۈچلەرگە يانتاياق بولۇشىغا قەتئىي يول قويىلمايدۇ

(بېشى 1 ـ بەتتە)

تۈرلۈك ھوقۇقلىرى قانۇن بويىچە كاپالەتلەندۈرۈلدى، كىشىلىك ھوقۇق ئەھۋالىنى تارىخىتىكى ھەرقانداق بىر مەزگىلگە سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ. ئامېرىكىدىكى بەزى سىياسەتۋازلار تۈرلۈك ئاماللار بىلەن پىتنە ـ ئىغۋا توقۇپ، جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شىنجاڭنى ئىدارە قىلىش سىياسىتىگە تۆھمەت چاپلىدى. ئۇلار كىشىلىك ھوقۇقنى قوغداش بايرىقىنى كۆتۈرۈۋېلىپ، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش مەسلىسىدە ھە دەپ قوش ئۆلچەم قوللىنىپ، خەلقئارا ئەخلاق ۋە ھەققانىيلىققا، ئىنسانىي ۋىجدانىغا، ئەخلاققا ئېغىر خىلاپلىق قىلىدىغان رەزىل تەرەپتە تۇرۇپ، تېررورلۇق قىلمىشلىرىغا يول قويدى، قۇتراتقۇلۇق قىلدى. ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسىنىڭ ئاتالمىش «2019 ـ يىل ئۇيغۇر كىشىلىك ھوقۇق سىياسىتى قانۇن لايىھەسى»نى ماقۇللىغانلىقىنى كۆڭلىدە ياماناق ساقلىغانلىق، نىيىتى ئىنتايىن قەبىھ دېيىشكە بولىدۇ.

شىنجاڭنىڭ ئىشى پۈتۈنلەي جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشى، ھەرقانداق دۆلەت ۋە تاشقى كۈچنىڭ ئارىلىشىشىغا يول قويۇلمايدۇ. جۇڭگو شىنجاڭدا قوللانغان ئالدىنى ئېلىش خاراكتېرلىك تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ۋە ئەسەبىيلىكنى تۇگىتىش تەدبىرلىرىنىڭ قانۇنىي ئاساسى بار، خەلق رايىغا ئۇيغۇن، ئۇنۇمى كۆرۈنەرلىك. شىنجاڭنىڭ قانۇن بويىچە كەسپي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتىنى قانات يايدۇرغانلىقى جۇڭگونىڭ خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ۋە ئەسەبىيلىكنى تۇگىتىش تەدبىرلىرىنىڭ ئۈنۈملۈك ئىجرا قىلىنىشى، ئەمەلىيەتتە كىشىلىك ھوقۇق ۋە قانۇنچىلىقتىن ئىبارەت.

كىم كىشىلىك ھوقۇقنى قوغداۋاتىدۇ ۋە كاپالەتلەندۈرۈۋاتىدۇ، كىم كىشىلىك ھوقۇقنى دەپسەندە قىلىۋاتىدۇ ۋە ئۇنىڭغا بۇزغۇنچىلىق قىلىۋاتىدۇ، بۇنىڭغا خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ئادىل باھاسى بار. 2018 ـ يىلنىڭ ئاخىرىدىن بۇيان، 91 دۆلەت ۋە رايوندىن كەلگەن 70 نەچچە تۈركۈم ئۆمەك ـ گۇرۇپپا، خەلقئارا تەشكىلات، ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى، ئاخبارات تاراتقۇلىرى، دىنىي تەشكىلاتلاردىكى زاتلار ھەم مۇتەخەسسىس، ئالىملارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان 1000دىن ئارتۇق كىشى شىنجاڭدا ئېكسكۇرسىيە ۋە زىيارەتتە بولۇپ، شىنجاڭنىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش، ئەسەبىيلىكنى تۇگىتىش خىزمەت تەجرىبىلىرىنى ئۆگىنىشكە، ئۆرنەك قىلىشقا ئەرزىيدىكەن، دەپ تەرىپلىدى. بۇ يىل 7 ـ ئايدا، 50 نەچچە دۆلەتنىڭ جەنۇبىدە دائىمي تۇرۇشلۇق ۋەكىلى بولۇشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى كىشىلىك ھوقۇقىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئىشلىرى ئۈچۈن ئەلنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىپ، يۇقىرىقى قانۇن بىلەن ئارىلىشىپ، ئەھۋالنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىپ، ئەھۋالنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئىزچىل ئىلگىرىلەشتە بولدى. بۇ يىل ئىيۇن ئايىدا، 60 نەچچە دۆلەت 74 ـ نۆۋەتلىك بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى كېڭىشى 3 ـ كومىتېتى يىغىنى مەزگىلىدە بەس ـ بەستە سۆز قىلىپ، جۇڭگو شىنجاڭنىڭ غايەت زور كىشىلىك ھوقۇق تەرەققىياتىنى تەرىپلىدى، شىنجاڭ قوللانغان تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش ۋە ئەسەبىيلىكنى تۇگىتىش تەدبىرلىرىنى قوللىدى، ئايرىم دۆلەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇق نامى بىلەن جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىشىغا، كىشىلىك ھوقۇق مەسلىسىنى سىياسىلاشتۇرۇشىغا قارشى تۇردى. ھەققانىيەتچىلەر ئەلنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىدۇ، نائەھلىلەر مەدەتسىز قالىدۇ. ئامېرىكىدىكى بەزى سىياسەتۋازلارنىڭ پات ـ پاتلا ئاتالمىش شىنجاڭغا ئالاقىدار مەسىلىنى دەستەك قىلىپ، كۆچىنىڭ بارىچە پىتنە ـ ئىغۋا تارقىتىپ تۆھمەت چاپلىشى خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ئاساسي ئېقىم خەلق رايىغا پۈتۈنلەي خىلاپ.

ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسىنىڭ ھە دەپ باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىدىغان قانۇن لايىھەسىنى ئوتتۇرىغا چىقىرىشى قېيىالىڭاچ زومىگەرلىك قىلمىشىدۇر. ئۇلار ئۆز دۆلىتىنىڭ كىشىلىك ھوقۇق مەسلىسى ۋە ئامېرىكىنىڭ خەلقئارادا پەيدا قىلغان ئىنسانپەرۋەرلىك ئاپەتلىرىنى كۆرسىمۇ كۆرمەسكە سېلىپ، ھەممىلا يەردە قۇتراتقۇلۇق قىلىپ، باشقىلارنى ئەيىبلىدى. خەلقئارا جەمئىيەت ئامېرىكىنىڭ ئاللىقاچان كىشىلىك ھوقۇق ئەخلاق ـ ھەققانىيلىق ئېگىزلىكىدىن چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى، بۇگۈنكى دۇنيانىڭ كىشىلىك ھوقۇق مەسلىسىدە ئامېرىكىنىڭ دېگىنى بولۇشقا تېخىمۇ يول قويماسلىقىنى ئۈزۈل ـ كېسىل تونۇپ يەتتى. بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ ئاياللارنىڭ سىيا ـ تىنچ ئوكيان رايوندىكى ئاياللارنىڭ ھوقۇق ـ مەنپەئىت